

ODGOVORNOST MEDIJA ZA AUTORIZIRANE INFORMACIJE: GRANICE I IZAZOVI

Nasl. doc. dr. sc. Mijo Galiot*
Vanessa Brzić Bahun, dipl. iur.**

UDK 343.63:070.13
<https://doi.org/10.30925/zpfsr.46.1.10>
Ur.: 5. prosinca 2024.
Pr.: 30. siječnja 2025.
Pregledni rad

Sažetak

Rad se bavi odgovornošću za autorizirane informacije koje čine specifičnu kategoriju medijskih sadržaja s potencijalom prouzrokovanja štete trećim osobama. U uvodnom se dijelu analiziraju zakonski pojam autorizacije i njegove pravne aplikacije te različiti pristupi u sudskoj praksi. Središnja je tema rada odgovornost nakladnika za autorizirane informacije, identificiranje primarno odgovornih osoba te iznimke od općih pravila. Poseban je naglasak stavljen na čl. 21. st. 7. Zakona o medijima s fokusom na pretpostavke odgovornosti nakladnika i glavnog urednika. Autori razmatraju usklađenost ove odredbe s pravnim standardom Europskog suda za ljudska prava i ukazuju na problematične aspekte zakonskog teksta, osobito u dijelovima u kojima se primjenjuje terminologija kaznenog prava i onima u odnosu na glavnog urednika. Zaključuje se kako je potrebna prilagodba zakonodavstva radi postizanja veće dosljednosti u praksi i usklađenosti s europskim pravnim standardom.

Ključne riječi: *autorizirane informacije; intervju; intervjuirana osoba; odgovornost nakladnika; glavni urednik.*

1. UVOD

Odredbe o odgovornosti medija čine središnji element medijskog prava u svim zemljama, uključujući i najliberalnije, koje moraju služiti osiguravanju potrebnog pomirenja između suprotstavljenih prava i interesa.¹ Naime, u medijima se često objavljuju informacije koje su potencijalno štetne za neku osobu i koje dovode do povrede njezinih subjektivnih prava, stoga u tom slučaju dolazi do sukoba slobode

* Dr. sc. Mijo Galiot, naslovni docent, Sveučilište u Splitu, Samostalni studij Komunikacija i mediji, sudac, Općinski sud u Splitu; galiot1305@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4835-0555>.

** Vanesa Brzić Bahun, dipl. iur., sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu; vanesa.brizic@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0519-1232>.

1 Emmanuel Derieux, *Le droit des medias* (Paris: Dalloz, 2019.), 111.

medija² i prava osobnosti. Dakle, radi se o sukobu prava na slobodu izražavanja³ kao bitne komponente slobode medija⁴ te prava na čast i ugled kao zaštićenog prava osobnosti u okviru prava na privatnost.⁵ Iako su pravo na slobodu izražavanja i pravo na privatnost naizgled jednim dijelom suprotstavljeni koncepti, u svojoj suštini oba pridonose izgradnji pravne države i demokratskog društva. Ne može biti slobode bez ograničenja zloupotreba slobode, zakonski određenih i sankcioniranih.⁶

U takvim situacijama sudska kontrola ima odlučujuću ulogu u pronalaženju prihvatljivog balansa između ovih prava i slobode. Ta ravnoteža mora biti pravno utemeljena i jasno definirana, ali i primjenjiva na brz i učinkovit način. Ona mora biti pouzdani signal medijima i građanima u kojem pravcu treba ići pravo na izvještavanje, a u kojem zaštita prava osobnosti.⁷

Riječ je o pravima koja zaslužuju jednaku zaštitu i gdje je zadatak sudova postići pravičnu ravnotežu⁸ tih prava, pri čemu valja imati na umu da pravo na

2 U čl. 3. st. 1. Zakona o medijima, Narodne novine, br. 59/04., 84/11., 81/13., 114/22. (u daljnjem tekstu: ZM) jamči se sloboda izražavanja i sloboda medija dok iz st. 2. proizlazi da je sloboda izražavanja sastavni dio slobode medija.

3 Sloboda je izražavanja zaštićena čl. 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 1/06. (u daljnjem tekstu: Konvencija) u kojem se određuje da svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja te širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) je u nizu odluka ukazao da sloboda izražavanja predstavlja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak. Ujedno se sloboda izražavanja štiti i čl. 38. Ustava Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14. (u daljnjem tekstu: Ustav RH) koji jamči slobodu mišljenja i izražavanja misli što prema izričitoj ustavnoj odredbi *obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.*

4 U suvremenom je demokratskom društvu sloboda medija ujedno i temeljna pretpostavka i najvažnija sastavnica slobode izražavanja u najširem smislu. V. u: Vesna Alaburić, „Sloboda misli, mišljenja, izražavanja i informiranja“, *Hrvatska pravna revija* 3, br. 6 (2003): 10.

5 Iako se u čl. 8. Konvencije izrijeком ne navodi pravo na zaštitu prava na čast i ugled, ESLJP upozorava da je to pravo zaštićeno u okviru prava na poštovanje privatnog života. Da bi se čl. 8. Konvencije mogao primijeniti, napad na ugled osobe mora postići određenu razinu ozbiljnosti i biti takav da dovodi u pitanje osobno uživanje prava na privatni život. Primjerice u sudskim odlukama: ESLJP, Von Hannover protiv Njemačke (br. 2), br. zahtjeva 40660/08 i 60641/08 od 7. veljače 2012., para. 104-107; ESLJP, Axel Springer AG protiv Njemačke, br. zahtjeva 39954/08 od 7. veljače 2012., para. 85; ESLJP, Petrie protiv Italije, br. zahtjeva 25322/12 od 18. svibnja 2017; ESLJP, Sanchez Cardenas protiv Norveške, br. zahtjeva 12148/03 od 4. listopada 2007. i dr. U čl. 35. Ustava RH je određeno da *svakom se čovjeku i građaninu jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti*, dok je čl. 7. st. 1. ZM-a određeno da svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti.

6 Derieux, *Le droit des medias*, 112.

7 Aldo Radolović, „Odnos prava osobnosti i medijskog prava“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 28, br. 1 (2007): 24.

8 ESLJP je u odluci Axel Springer AG protiv Njemačke, br. zahtjeva 39954/08 od 7. veljače 2012., kako bi se osigurala dosljednost i izbjeglo diskrecijsko odlučivanje, pri odgovaranju na pitanje koje od sukobljenih prava preteže u konkretnom slučaju i kojem od njih je potrebno

slobodu izražavanja nije apsolutno pravo i nije neograničeno. Jedno od ograničenja slobode izražavanja s kojim se mediji često susreću jest upravo pravo na čast i ugled kako to izričito proizlazi iz čl. 3. st. 3. ZM-a⁹ i čl. 10. st. 2. Konvencije.¹⁰ Ustavni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustavni sud RH) također je prepoznao ovu potrebu za uravnoteženjem prava, naglašavajući da sloboda bez ograničenja zloupotrebe nije održiva.¹¹

Posljedica povrede prava na čast i ugled kao jednog od prava osobnosti je nastanak neimovinske štete. Odgovornost za štetu prouzročenu objavljenom informacijom regulirana je ZM-om.¹² Međutim, ZM ne isključuje primjenu Zakona o obveznim odnosima,¹³ već suprotno tome on propisuje da se na utvrđivanje odgovornosti za štetu primjenjuju propisi o obveznim odnosima, ako ZM ne određuje drugačije (čl. 21. st. 3. ZM-a).¹⁴ Stoga je i nadalje moguća paralelna primjena ZOO-a i ZM-a, jer ZM uređuje samo odgovornost nakladnika i iznimno glavnog urednika. Budući da u procesu objave određene informacije mogu sudjelovati i druge osobe kao što su novinari, izvor informacije, intervjuirana osoba i dr., na pitanja odgovornosti

-
- pružiti zaštitu, naveo sljedeće okolnosti prema kojima načelno ocjenjuje je li u konkretnom slučaju postignuta pravična ravnoteža između sukobljenih prava: a) doprinos raspravi u javnom interesu, b) u kojoj je mjeri osoba u pitanju poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava, c) prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi, d) metode prikupljanja informacija i njihova provjerljivost, e) sadržaj, forma i posljedice objavljene informacije te f) ozbiljnost dosuđene sankcije i obeshrabrujući učinak (tzv. *chilling effect*).
- 9 Prema čl. 3. st. 3. ZM-a slobode medija je dopušteno ograničiti samo kada je i koliko je to nužno, radi zaštite zdravlja i morala, zaštite ugleda ili prava drugih, samo na način propisan istim Zakonom.
 - 10 Čl. 10 st. 2. Konvencije navodi pod kojim okolnostima to pravo može biti ograničeno: *Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprečavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.*
 - 11 Npr. Ustavni sud RH, U-III-4057/2013 od 17. rujna 2014, Ustavni sud RH, U-III-2256/2003 od 5. srpnja 2007. i dr.
 - 12 Odgovornost za štetu prouzročenu objavljenom informacijom po prvi je put u našem zakonodavstvu normirana posebnim propisom 1992. godine kada je stupio na snagu Zakon o javnom informiranju (u daljnjem tekstu: ZJI). Do tada se takva odgovornost prosuđivala prema odredbama ZOO-a, a prije njegova stupanja na snagu i pravnim pravilima noveliranog Općeg građanskog zakonika (u daljnjem tekstu: OGZ). Odredbe ZJI-ja o odgovornosti nakladnika uglavnom su ugrađene i u Zakon o javnom priopćavanju (Narodne novine, br. 83/96., 105/97., 143/98., 20/00., 96/01., 69/03. (pročišćeni tekst) koji je prestao važiti stupanjem na snagu Zakona o medijima (u daljnjem tekstu: ZJP) potkraj 1996. godine. V. Dražen Jakovina, „Odgovornost nakladnika za štetu“, u: *Odgovornost za štetu*, ur. Marica Kuzmić (Zagreb: Inženjerski biro, 2004.): 166.
 - 13 Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22. (u daljnjem tekstu: ZOO).
 - 14 O odnosu ZOO-a i ZM-a v. u: Mijo Galiot i Vanesa Brizić Bahun, „Novinari kao odgovorne osobe kod povrede časti i ugleda“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 45, br. 1 (2024): 195.

tih osoba primjenjuje se ZOO.

Dužnost je i pravo novinara¹⁵ prikupljati, obrađivati i širiti informacije o pitanjima od općeg interesa pri čemu se zahtijeva djelovanje u dobroj vjeri.¹⁶ Poseban problem predstavljaju autorizirane informacije (bilo u tiskanim, bilo u audiovizualnim medijima), jer se u tim slučajevima objavljuju riječi druge osobe. Budući da se radi o objavi putem određenog medija, a osim autoriziranih informacija postoje i pitanja novinara, njegovi komentari, ali i oprema teksta, naslovi i sl. (kada se radi o tiskanim izdanjima), nameće se pitanje tko za takve informacije odgovara te postoji li, i u kojim slučajevima, ipak odgovornost samog medija (nakladnika) ili neke druge osobe.¹⁷

Cilj je ovog rada detaljno analizirati granice i izazove odgovornosti medija za autorizirane informacije kroz interdisciplinarni pristup koji uključuje pravne norme, sudsku praksu i društveni kontekst. Fokus je na razmatranju normativnih rješenja i međunarodnih standarda, osobito onih sadržanih u Konvenciji te njihovoj praktičnoj primjeni u nacionalnom zakonodavstvu i sudskim odlukama.

2. AUTORIZACIJA INFORMACIJE

Informacija je pojam s mnogo značenja ovisnih o samom kontekstu, ali je kao pravilo usko povezana s konceptima kao što su značenje, znanje, percepcija, komunikacija i razni mentalni procesi. Jednostavno rečeno, informacija je primljena i shvaćena poruka.¹⁸

U medijskom pravu u kojem je informacija uzrok štete i osnova odgovornosti,¹⁹ informacijom se smatra podatak, tekst, fotografija, crtež, karikatura, film, usmeno izvješće, vrijednosni sud ili drugi prilog objavljen u mediju (čl. 2. st. 13. ZM-a).²⁰

- 15 Novinar je fizička osoba koja se bavi prikupljanjem, obradom, oblikovanjem ili razvrstavanjem informacija za objavu putem medija te je zaposlena kod nakladnika na temelju ugovora o radu ili obavlja novinarsku djelatnost kao samostalno zanimanje, u skladu sa zakonom (čl. 2. st. 1. t. 7. ZM-a).
- 16 ESLJP, Pedersen i Baadsgaard protiv Danske, br. zahtjeva 49017/99 od 19. lipnja 2003., para. 78; ESLJP, Mesić protiv Hrvatske (br. 2), br. zahtjeva 45066/17 od 30. svibnja 2023., para. 65; ESLJP, Stoll protiv Švicarske, br. zahtjeva 69698/01 od 10. prosinca 2007., para 103.
- 17 Slično se pitanje postavlja i kod prenesenih informacija jer se navodi da *objavljivanje neistina djeluje po zakonu spojenih posuda, odnosno objavljenju laž u jednom mediju, ostali mediji prenose vrlo brzo, bez ikakve kritičke prosudbe i provjere istinitosti ili na njoj grade zaključke i komentare, uzimajući je „zdravo za gotovo“*. Božo Skoko i Denis Bajs, „Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda“, *Politička misao* 44, br. 1 (2007): 96. Prenesene informacije ipak nisu autorizirane informacije u smislu odredbi ZM-a, stoga se na njih primjenjuju druga pravila.
- 18 Marija Boban, „Pravo na privatnost i pravo na pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 49, br. 3 (2012): 579.
- 19 Čl. 21. st. 1. ZM-a.
- 20 Vincenzo Zeno Zencovich, *Alcune ragioni per sopprimere la liberta di stampa* (Roma: Gius. Laterza & Figli Spa, 1995.), navodi da bi informacija trebala biti samo izvještaj o činjenicama i događajima sastavljen s pomoću znanstvene metode. Samo oni koji primjenjuju znanstvenu metodologiju moći će reći da proizvode informaciju. Budući da se danas čini da je sve informacija: reklama, zabavni show, fotografije u toplisu i sl.

U praksi ESLJP-a za činjenične tvrdnje se koristi pojam informacije, dok se za vrijednosne sudove koristi pojam ideje.²¹ Informacija koja se objavljuje u medijima može biti pribavljena od različitih izvora i prenesena na različite načine, stoga se (između ostalog) može raditi i o informaciji koju je dala određena osoba u svrhu objavljivanja i koja je autorizirana.²²

Kada govori o autorizaciji ZM ne koristi samo pojam autorizirane informacije, već i „informacije objavljene unutar autoriziranog intervjua“. Intervju je razgovor i izjava u pisanom ili usmenom obliku, namijenjen objavljivanju u mediju (čl. 2. st. 1. t. 15. ZM-a). Riječ je o posebnoj formi u novinarstvu gdje su novinari i intervjuirani ravnopravni sudionici i stvaratelji tog djela, koje nastaje suglasnošću novinara i intervjuirane osobe da se, u vezi s nekom temom (ili više njih) od javnog interesa i na temelju novinarovih pitanja, objave stajališta intervjuirane osobe. Intervju se kreira razgovorom (usmeno), ali može se stvoriti i odgovaranjem na postavljena pitanja u pisanom obliku. Izjava je u pravilu, odgovor određene osobe na jedno, a iznimno i više pitanja od javnog interesa, koja čine cjelinu. Izjava se objavljuje u formi i upravnog i neupravnog govora, dok se intervju u pravilu objavljuje u formi upravnog govora.²³

Autorizacija je potvrda autentičnosti izjave ili razgovora namijenjenog objavljivanju, dana u pisanom ili usmenom obliku ako postoji tonski zapis o usmenoj autorizaciji (čl. 2. st. 1. t. 16. ZM-a). Odredba o autorizaciji²⁴ je u primjeni ZJP-a bila protumačena tako da se postojanje autorizacije moglo dokazati samo ispravom u kojoj davatelj intervjua daje nakladniku odobrenje da taj intervju objavi ili tonskim zapisom istog sadržaja.²⁵

Međutim, u sudskoj je praksi u primjeni ZM-a došlo do različitih tumačenja, čime se kao dokaz autorizacije prihvaćao i iskaz izvora informacije (intervjuirane osobe) iz kojeg bi proizlazilo da se radi o njegovoj izjavi koja je objavljena uz njegovo odobrenje ili javnobilježnički ovjerena pisana potvrda davatelja intervjua sačinjena

21 Vesna Alaburić i Emil Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju* (Zagreb: VIV inženjering, 2000.), 7.

22 Neprovjereno preuzimanje informacija iz drugih novinskih članaka nikako nije dovoljno, već se mora provjeriti jesu li doista autentične. Anonimne prijave spadaju u smeće. Jens Petersen, *Medienrecht* (München: Verlag C.H. Beck, 2010.), 84.

23 Sudska se praksa bavila i pitanjem obuhvaća li zakonski pojam „izjava u pisanom obliku namijenjena objavljivanju“ raznovrsna priopćenja i pisma čitatelja. *Na potvrđan odgovor upućuju činjenica da su i priopćenja i pisma čitatelja nedvojbeno „izjave u pisanom obliku“ te da su „namijenjeni objavljivanju“*. Jedina eventualna razlika (između intervjua/izjave i priopćenja/pisma) postoji u pogledu inicijative – intervju ili izjava, naime, u pravilu nastaje na poticaj novinara, odnosno uredništva, dok priopćenje i pismo čitatelja nastaju isključivo na inicijativu sastavljača priopćenja, odnosno čitatelja. Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 5.

24 Autorizacija je definirana u čl. 2. st. 8. ZJP-a kao odobrenje za objavljivanje dano u pisanom ili u usmenom obliku, ako postoji tonski zapis o usmenoj autorizaciji.

25 Takav stav proizlazi i iz odluke Vrhovnog suda RH, Rev-74/2005 od 1. lipnja 2005. i odluke Ustavnog suda RH, U-III-2256/2003 od 5. srpnja 2007. u kojoj je navedeno da intervju mora biti autoriziran na jedan od načina propisanih odredbom čl. 2. st. 8. ZJP-a.

nakon davanja intervjua i u svrhu parničnog postupka koji se vodi protiv nakladnika.²⁶ Vrhovni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud RH) je upravo zbog postojanja različitih praksi županijskih sudova²⁷ naveo kako ne postoji „neformalna autorizacija“ te se ne može određena objavljena informacija autorizirati na drugačiji način od načina propisanog odredbom čl. 2. st. 1. t. 16. ZM-a.²⁸ Budući da takvo tumačenje odredbe ograničava nakladnika u dokazivanju autorizacije, pa time i u uspješnosti dokazivanja postojanja razloga koji ga mogu osloboditi odgovornosti za objavljenu informaciju (jer se nakladnik u pravilu oslobađa odgovornosti ako dokaže da je informacija objavljena unutar autoriziranog intervjua),²⁹ potrebno je ispitati je li mu to pravo neopravdano ograničeno i predstavlja li takvo tumačenje pretjerani formalizam.

Pravo na pravično suđenje zajamčeno je čl. 29. Ustava RH,³⁰ također se jamči čl. 6. Konvencije, dok je obveza nacionalnih sudova prihvatiti, provoditi i djelotvorno štiti dostignute europske pravne standarde, koji predstavljaju temelje zajedničke pravne kulture.³¹ Svrha zaštite koju pruža čl. 6. st. 1. Konvencije jest u osiguranju poštenog postupanja, a ne u provjeri ispravnosti ishoda postupka, točnije odluke u konkretnom slučaju.³² ESLJP navodi da „pretjerani formalizam“ u tumačenju procesnih odredbi i ocjena jesu li one u konkretnom slučaju ispunjene, može biti u

- 26 Županijski sud u Zagrebu, Gž-406/2019 od 1. lipnja 2022; Županijski sud u Dubrovniku, Gž-280/2016 od 18. srpnja 2018.
- 27 Za razliku od navedenog Županijski sud u Dubrovniku je u odluci br. Gž-631/2016 od 5. prosinca 2018. naveo kako se neosnovano ističe da je riječ o autoriziranom intervjuu jer da iz iskaza S.V. proizlazi da je nakladnik iznio informacije onako kako mu ih je on dao. To iz razloga što u konkretnom slučaju nema pisane ili tonske potvrde autentičnosti izjave ili razgovora namijenjenog objavljivanju.
- 28 Vrhovni sud RH, Rev-5017/2019 od 1. lipnja 2022.
- 29 Čl. 21. st. 4. t. 2. ZM-a.
- 30 Sadržaj ustavnog prava zajamčenog čl. 29. st. 1. Ustava RH ograničen je na jamstva pravičnog suđenja. Duška Šarin, „Aspekti prava na pravično suđenje – pravo na pristup sudu kroz jurisprudenciju Ustavnog suda Republike Hrvatske“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 53, br. 3 (2016): 735.
- 31 Dragan Elijaš, Sandra Marković i Sanja Trgovac, „Pravo na pristup sudu kao aspekt prava na pravično suđenje“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 37, br. 1 (2016): 386, 385-421.
- 32 Ovo pravo je kroz praksu ESLJP-a postupno razvijano i šireno. Prema današnjem stanju prakse ESLJP-a, a uzimajući u obzir sistematiku iz suvremenih komentara i doktrinarnih tumačenja Konvencije, mogu se navesti sljedeći elementi ili aspekti prava na pošteno (pravično, *fair*) suđenje: pravo na pristup sudu (engl. *access to court*), pravo na pravnu pomoć (engl. *legal aid and advice*), pravo na procesnu ravnopravnost (engl. *equality of arms*, „jednakost oružja“), pravo na javno i kontradiktorno suđenje (engl. *public hearing*), pravo na saslušanje (engl. *fair hearing*), pravo na dokaz (engl. *right to proof*), pravo na javnu objavu presuda (engl. *public pronouncement of judgments*), pravo na sud ustanovljen zakonom (engl. *tribunal established by law*), pravo na nezavisnost i nepristranost u suđenju (engl. *impartiality and independence*), pravo na suđenje u razumnom roku (engl. *reasonable time*), pravo na učinkovitu izvrhu presuda (engl. *effective enforcement*) i zabrana arbitrarnog postupanja (engl. *arbitrariness*). Alan Uzelac, *Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu*, pristup 30. studenoga 2024., <https://echr.pravo.unizg.hr/materijali/Uzelac-Hrvatsko%20pravo%20i%20cl%206%20ECHR.pdf>.

suprotnosti sa zahtjevom osiguranja praktičnog i učinkovitog prava na pristup sudu, stoga može dovesti do povrede prava pojedinca na učinkovitu zaštitu suda. Ocjena je li se u konkretnom slučaju radilo o pretjeranom formalizmu u pravilu ovisi o ispitivanju predmeta u cjelini i posebnim okolnostima predmeta.³³ Pri tome je nužno naznačiti pretjeranost u postupanju jer se ne može utvrditi da je došlo do povrede prava na pošteno suđenje samo zato što je neki sud u svom postupanju poštivao pravnu normu,³⁴ ali primjena pravne norme ne smije biti mehanička te se trebaju, uz razumijevanje svrhe odredbe, uzeti u obzir i sve specifične okolnosti konkretnog slučaja.

Svrha autorizacije kao potvrde autentičnosti izjave ili razgovora i odobrenja za objavljivanje je zaštita intervjuirane osobe od naknadnog mijenjanja sadržaja danih izjava, ali i zaštita nakladnika, odnosno novinara u odnosu na vjerodostojnost sadržaja objavljene informacije. Stoga je legitimni cilj odredbe kojom se definira autorizacija pružiti pouzdani pravni okvir u eventualnom sporu između intervjuirane osobe i novinara oko sadržaja objavljenog razgovora i kao takva se ne može smatrati protivnom čl. 6. st. 1. Konvencije. Ako spor o autorizaciji postoji između novinara i intervjuirane osobe, tada bi ZM-om definirane oblike autorizacije trebalo smatrati isključivo dokaznim sredstvima.³⁵

Međutim, ne postoji razlog za onemogućavanje nakladnika da postojanje autorizacije dokazuje i drugim dokaznim sredstvima (primjerice iskazom intervjuirane osobe), osobito kada nema spora između intervjuirane osobe i novinara oko autorizacije, već je riječ o sporu protiv nakladnika koji je pokrenula treća osoba kojoj je prouzročena šteta objavljenom informacijom. To će najčešće biti u slučajevima kada je intervjuirana osoba dala usmeno odobrenje za objavu konkretnog intervjua ili je uputila određenom mediju pisanu izjavu u svrhu objavljivanja, stoga nakladnik ne raspolaže ni pisanom potvrdom o autentičnosti ni tonskim zapisom istog sadržaja. Moguće je zamisliti i situaciju u kojoj je isprava o autorizaciji (ili tonska snimka) izgubljena, pa nakladnik ne bi imao drugog načina za dokazivanje njezina postojanja osim korištenjem drugih dokaznih sredstava, kao što je već spomenuti iskaz intervjuirane osobe kao svjedoka.

Za odnos između nakladnika i osobe kojoj je objavljenom informacijom počinjena šteta odlučujuća je odredba o oslobođenju nakladnika od odgovornosti. Intervju kao novinarska forma u pravilu se jednostavno prepoznaje u mediju, pa je u tom slučaju razumno pretpostaviti da se radi o autoriziranom intervjuu i u skladu s time utvrditi propisana pravila i ograničenja.³⁶ Naime, o tome radi li se o informaciji objavljenoj u autoriziranom intervjuu ovisi protiv koga će oštećena osoba

33 ESLJP, Zubac protiv Hrvatske, para. 97-98 i Ustavni sud RH, U-III-2416/2015 od 14. svibnja 2020.

34 Josipa Verović, *Pretjerani pravni formalizam kao povreda prava na pošteno suđenje, Ius-info*, pristup 26. studenoga 2024., <https://iusifo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2022B1713>.

35 Vesna Alaburić, „Povreda prava osobnosti informacijama u medijima“, u: *Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povrede prava osobnosti*, ur. Petar Klarić (Zagreb: Narodne novine, 2006.), 61.

36 Upravo je zbog navedenog potrebno voditi računa da se ne miješaju pojmovi intervjua koji obuhvaća samo razgovor i izjavu namijenjenu objavljivanju s raznim prenesenim izjavama.

podnijeti tužbu radi naknade štete, protiv nakladnika ili intervjuirane osobe i uz koje pretpostavke.

Legitimni je cilj odredbe o autorizaciji u sporu između nakladnika i treće oštećene osobe definirati što se smatra autorizacijom, jer ona utječe na to je li riječ o autoriziranom intervjuu. Međutim, ako između nakladnika i intervjuirane osobe nema spora o tome da se uistinu radi o autoriziranom intervjuu te je intervjuirana osoba to spremna potvrditi u svojem iskazu pred sudom,³⁷ tada ne postoji opravdani razlog zbog kojeg bi se takva mogućnost uskratila i dokazivanje autorizacije intervjua ograničilo samo na pisanu ispravu ili tonsku snimku istog sadržaja, kao jedinog dokaznog sredstva.

U tom bi se smislu u sporovima koji se vode između nakladnika i treće osobe, kao pretjerano formalno moglo ocijeniti tumačenje i primjena odredbe ZM-a o autorizaciji na način koji ograničava mogućnost dokazivanja da je informacija objavljena unutar autoriziranog intervjua, samo izjavom u pisanom obliku ili tonskom snimkom istog sadržaja. Stoga sud u svakom konkretnom slučaju prilikom primjene te odredbe treba ispitati sve relevantne okolnosti na koje upućuje ESLJP, a osobito teži li ograničenje legitimnom cilju i postoji li razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastoji ostvariti.³⁸

2.1. Snimka intervjua kao tonski zapis autorizacije

Pravo na izgovorenu riječ znači da nitko ne smije objaviti ono što je netko drugi rekao ako to nije bilo namijenjeno široj javnosti, što se posebno odnosi na zvučne snimke. Svatko može za sebe i samostalno odlučiti tko će snimiti ono što nije javno izgovorio te može li se i pred kim njegov snimljeni glas pustiti.³⁹ Stoga se takve snimke ne bi smjele objaviti u medijima bez odgovarajućeg odobrenja.

U slučaju izravnog radijskog ili televizijskog prijenosa nekog intervjua ili usmene izjave ne bi bilo moguće unaprijed dati odobrenje za objavu nečeg što još nije ni izrečeno, iz čega proizlazi da sam pristanak na (izravni) intervju ujedno podrazumijeva i autorizaciju.⁴⁰ Kada se ne radi o izravnim intervjuima, već o onima koji su snimljeni prije emitiranja, prethodno odobrenje bi načelno bilo moguće dati, ali ako nema spora između intervjuirane osobe i nakladnika o sadržaju intervjua, tada se kao tonski zapis može uzeti i sama snimka intervjua.⁴¹

37 Davanje lažnog iskaza pred sudom je kazneno djelo te nije vjerojatno da bi intervjuirana osoba prihvatila takav rizik samo kako bi se nakladnik oslobodio odgovornosti, tim više što u tom slučaju postoji mogućnost podnošenja tužbe protiv nje.

38 Primijenjena ograničenja ne smiju ograničiti ili umanjiti pristup koji se pojedincu nalazi na raspolaganju na takav način ili u opsegu koji umanjuje samu bit prava. Ograničenje neće biti spojivo s čl. 6. st. 1. Konvencije ako ne teži legitimnom cilju te ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastoji ostvariti. ESLJP, Grkokatolička župa Lupeni protiv Rumunjske, br. zahtjeva 76943/11 od 29. studenoga 2016., para. 89.

39 Frank Fechner, *Medienrecht* (Tubingen: UTB, 2021.), 90.

40 Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 7.

41 V. odluku Županijskog suda u Zagrebu, Gž-750/2023 od 19. ožujka 2024.

2.2. Je li dopuštena prešutna autorizacija?

Sudska je praksa osim pojma „neformalna autorizacija“ u drugom slučaju upotrijebila pojam „prešutna autorizacija“, iako ZM ne poznaje nijedan od tih pojmova. Izražen je stav kako takva autorizacija postoji samo zbog činjenice što osoba čije su izjave prenesene u spornom članku (intervjuu danom novinaru i to izjave koje predstavljaju njezin stav o trećoj osobi) nije te izjave demantirala, niti su izjave u bitnom promijenjene uredničkom obradom ili komentarima novinara. Zaključeno je da se u okolnostima očiglednog nedostatka osporavanja istinitosti izjava koje su objavljene u članku radi o tzv. prešutnom odobrenju treće osobe čije su izjave prenesene. Ističe se da *nedostatak autorizacije sam za sebe, kraj činjenice da objavljena informacija odgovara izjavama za koje je postojalo odobrenje treće osobe, informaciji ne oduzima značaj objave unutar autoriziranog intervjua kao razloga koji nakladnika oslobađa odštetne odgovornosti i da bi drugačije tumačenje zakonskih odredaba predstavljalo pretjerani formalizam.*⁴²

Sagledavajući navedenu odluku u svjetlu svega ranije iznesenog, kao i izraženog stava Vrhovnog suda RH, zaključuje se kako „prešutna autorizacija“ ne bi bila ni moguća ni dopuštena. Odgovor na pitanje postoji li autorizacija ili ne, ne bi se smio temeljiti samo na činjenici da nije vođen drugi sudski postupak koji bi pokrenuo izvor informacija (intervjuirana osoba) radi „osporavanja istinitosti izjava“, niti to ukazuje da se ta osoba slaže s objavljenim sadržajem, a posebno ne znači autorizaciju. U konkretnom se slučaju postavlja i pitanje koji bi to postupak navodni izvor informacija mogao pokrenuti protiv nakladnika. Naime, tužbu radi naknade štete može podnijeti samo osoba kojoj je objavljenom informacijom prouzročena šteta, ali ovdje šteta nije prouzročena izvoru, već trećoj osobi. Tužbu radi objave ispravka može podnijeti osoba kojoj su objavljenom informacijom povrijeđena prava ili interesi, prema tome to ponovno nije izvor informacija, već osoba o kojoj je bilo riječi u objavljenom intervjuu. Stoga se nedostatak osporavanja istinitosti danih izjava od strane intervjuirane osobe u sporu koji se vodi između nakladnika i treće osobe kojoj je prouzročena šteta, ne bi mogao smatrati autorizacijom. Takvo tumačenje odredbe o autorizaciji kojom se isključuje mogućnost „prešutne autorizacije“ u okolnostima konkretnog slučaja, ne može se smatrati pretjeranim formalizmom jer je nakladnik mogao u svrhu dokazivanja autorizacije predložiti saslušanje izvora informacija, a to ne predstavlja neopravdano nametanje dodatnog tereta nakladniku.

3. OPĆENITO O ODGOVORNOSTI NAKLADNIKA

Naknada štete je tradicionalno sredstvo zaštite za slučaj povrede bilo kojeg subjektivnog prava, što vrijedi i u medijskom pravu, a odnosi se podjednako na imovinsku i neimovinsku štetu. Na neimovinsku posebno, jer nema neimovinske štete bez povrede prava osobnosti. Radi se o odgovornosti nakladnika⁴³ (čl. 21. st.

42 Odluka Županijskog suda u Splitu, Gž-743/2022 od 15. lipnja 2022.

43 Novinski nakladnik je fizička ili pravna osoba koja objavljuje programske sadržaje putem tiska (čl. 2 st. 2. ZM-a).

1. ZM-a), vlasnika medija,⁴⁴ a samo se iznimno odgovornost može protegnuti i na novinara.⁴⁵

U skladu s objektivnom koncepcijom pojma neimovinske štete, povreda nečije časti ili ugleda⁴⁶ jest povreda prava osobnosti. Posljedica povrede nekog ili nekih prava osobnosti iz čl. 19. ZOO-a je neimovinska šteta (čl. 1046. ZOO-a)⁴⁷ koja objektivno uvijek nastaje kad dođe do povrede prava osobnosti. Dokaže li oštećenik postojanje pretpostavki odgovornosti za štetu iz čl. 1099.-1102. ZOO-a, utvrđena je odgovornost nakladnika za štetu i dužan ju je naknaditi jer se subjektivni element protupravnosti štetne radnje (krivnja) presumira.⁴⁸ Nakladnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže pretpostavke za to oslobođenje koje su u ZM-u taksativno nabrojene (čl. 21. st. 4. ZM-a). Propisuje se, između ostalih pretpostavki (ekskulpacijskih razloga) kako nakladnik ne odgovara za štetu ako je informacija kojom je šteta učinjena objavljena unutar autoriziranog intervjua.⁴⁹ Razlog za to se pronalazi u tome što autorizirani intervju po naravi stvari ne uključuje istraživanje istinitosti izjava sugovornika, već novinar točno i potpuno prenosi tvrdnju sugovornika, a granice njegove slobode su relevantnost sugovornika i javni interes.⁵⁰

Međutim, ne može se svaka prenesena izjava, čak i kada se zna o čijoj se

44 Aldo Radolović, „Odnos prava osobnosti i medijskog prava“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 28, br. 1 (2007): 32.

45 O neposrednoj odgovornosti novinara v. u: Galiot i Brizić Bahun, „Novinari kao odgovorne osobe“, 179-207.

46 ZM ne definira pojmove dostojanstva, časti i ugleda. Iako se radi o različitim osobnim dobrima, u praktičnom pogledu se redovito teško mogu odvojeno tretirati, jer se radi o aspektima jedinstvenog zaštićenog dobra. V. u: Nikola Gavella, *Osobna prava* (Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2000.), 174.

47 Pod pravima osobnosti podrazumijevaju se i pravo na ugled, čast, dostojanstvo, ime fizičkih osoba, ali i prava osobnosti pravne osobe koja osobito uključuju pravo na ugled i dobar glas, čast, ime odnosno tvrtku i dr. (čl. 19. ZOO-a).

48 U teoriji su se iznosila različita razmišljanja o pravnoj prirodi odgovornosti nakladnika. Tako je bilo mišljenja i da se radi o objektivnoj odgovornosti nakladnika, ali je prevladao stav da je ta odgovornost ipak subjektivna. U analizama pitanja je li riječ kod odgovornosti nakladnika o vlastitoj odgovornosti ili o odgovornosti za drugoga, većina autora smatra kako se radi o odgovornosti za drugoga jer se radi o odgovornosti nakladnika za osobe koje sudjeluju u procesu objavljivanja informacija u mediju. Naravno, postoje i razmišljanja da je riječ o vlastitoj odgovornosti, jer samo nakladnik informaciju može objaviti, ali su takva razmišljanja ostala u manjini. Detaljnije u: Galiot i Brizić Bahun, „Novinari kao odgovorne osobe“, 196.

49 Abramović smatra kako je izraz „autorizirani intervju“ nedosljednost u redakciji ZM-a. Očito korespondira s odredbom čl. 21. st. 7. ZM-a koja govori o „autoriziranoj informaciji“ što je bolji i širi pojam. Širi pojam uključuje i intervju kao novinarsku formu, ali i svakovrsna reagiranja te pisma čitatelja koja predstavljaju autoriziranu informaciju *par excellence*. Andrej Abramović, „Odgovornost za štetu nastalu objavom informacije“, *Hrvatska pravna revija* 4, br. 6 (2004), 35.

50 Ocjenjuje se stručnost i kompetentnost sugovornika za određenu problematiku. U odluci je Županijski sud u Dubrovniku, Gž-556/2019 od 16. veljače 2022. ocijenio da je povjesničar koji je napisao dvije knjige o V. na temelju dokumenata koje je imao na raspolaganju dok je radio u Ministarstvu, stručna i kompetentna osoba za iznošenje teza o Domovinskom ratu te novinar nije imao razloga sumnjati da bi neke od tih tvrdnji mogle predstavljati uvredu i ocijenjeno je da je njegovo postupanje u dobroj vjeri iako nije utvrđena točnost spornih informacija.

izjavi radi, smatrati autoriziranom informacijom objavljenom unutar autoriziranog intervjua, odnosno predstavljati razlog za oslobođenje nakladnika od odgovornosti u smislu odredbe čl. 21. st. 4. t. 2. ZM-a.⁵¹ Stoga se u slučaju prenesenih izjava pitanje eventualnog oslobođenja od odgovornosti nakladnika mora cijeliti kroz druge razloge iz čl. 21. st. 4. ZM-a, npr. jesu li su informacije istinite ili su u trenutku objave bile utemeljene na činjenicama za koje je autor imao osnovani razlog povjerovati da su točne i poduzeo je sve potrebne mjere za provjeru njihove točnosti (čl. 21. st. 4. t. 3. ZM-a). Ako je intervju izmišljen, nakladnik se ne može pozivati ni na slobodu medija ni na postojanje razloga za oslobođenje od odgovornosti. U takvom slučaju, opći interes za javnom raspravom o temama o kojima se govori u takvom intervjuu mora ustupiti mjesto potrebi za zaštitom privatnosti. Čitatelji nemaju pravo biti informirani izmišljenim prikazima o privatnom životu neke osobe niti takav intervju može doprinijeti stvarnom formiranju mišljenja.⁵²

Iako u pravilu nakladnik neće odgovarati za informacije objavljene unutar autoriziranog intervjua, od tog pravila ipak postoje iznimke. Prvenstveno će nakladnik odgovarati za informacije objavljene u onim dijelovima autoriziranog intervjua koji nisu autorizirani, kao što su pitanja koja postavlja novinar, njegovi komentari, naslovi, podnaslovi i sl. To je logično jer za te dijelove ne odgovara intervjuirana osoba budući da se ne radi o njezinim izjavama, stoga za njih nitko ne bi ogovarao ako bi se isključila odgovornost nakladnika.

Druga je iznimka u slučaju objave osobnih podataka,⁵³ čija je tajnost propisana zakonom,⁵⁴ informacija o maloljetnim osobama te informacija prikupljenih na

51 Samo prenošenje informacije iz nekog drugog izvora ne čini informaciju autoriziranom. Autentičnost prenošenja nedopuštene informacije (tj. činjenica da je pri objavljivanju informacija glasila onako kako je dobivena na izvoru) sama po sebi ne čini objavljivanje dopuštenim. Činjenica da je neka nedopuštena tvrdnja doista u opticaju (da stvarno postoji takva glasina, govorkanje, takav trač), i da je masmedij objavio takvu kakva ona doista jest, ne opravdava sama po sebi njezino objavljivanje. Prenošnje tuđe nedopuštene tvrdnje je u takvom slučaju isto što i iznošenje vlastite nedopuštene. Vladimir Vodinelić, *Pravo masmedija* (Beograd: Fakultet za poslovno pravo u Beogradu, 2003.), 84.

52 Fechner, *Medienrecht*, 92.

53 Zaštita osobnih podataka uređena je Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/ EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), SL L 119, 04.05.2015. i Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, Narodne novine, br. 42/18. Tako je u čl. 9. st. 1. Opće uredbe o zaštiti podataka zabranjena obrada osobnih podataka koji otkrivaju rasno ili etničko podrijetlo, politička mišljenja, vjerska ili filozofska uvjerenja ili članstvo u sindikatu te obrada genetskih podataka, biometrijskih podataka u svrhu jedinstvene identifikacije pojedinca podataka koji se odnose na zdravlje ili podataka o spolnom životu ili seksualnoj orijentaciji pojedinca, uz propisane iznimke u čl. 9. st. 2. Opće uredbe o zaštiti podataka. Pravo na tajnost osobnih podataka imaju i žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode ili kaznenog djela trgovanja ljudima (čl. 44. st. 4. Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 130/20., 80/22.).

54 Zaštita osobnih podataka nije apsolutno pravo, već je pravo koje se treba balansirati s drugim pravima. Opća uredba o zaštiti podataka pruža mehanizam za uvažavanje i balansiranje između prava na zaštitu podataka i drugih prava.

nezakoniti način (čl. 21. st. 5. ZM-a). U slučaju objave takvih informacija kojima je ujedno učinjena šteta, nakladnik će odgovarati za tu štetu iako su objavljene unutar autoriziranog intervjua.⁵⁵

Činjenica prikupljanja informacija na nezakonit način se ne presumira, što znači da osoba koja tvrdi da je informacija prikupljena na nezakonit način tu tvrdnju mora i dokazati.⁵⁶ Protuzakonito stjecanje informacija nije obuhvaćeno slobodom medija, premda objavljivanje nezakonito dobivenih informacija u pravilu nije dopušteno.⁵⁷ Primjerice, mora biti moguće voditi privatne razgovore bez sumnje i straha da će tajna snimka biti korištena bez pristanka govornika ili čak protiv njegove jasno izražene volje.⁵⁸

Poseban je slučaj ako se objavi informacija koju novinari nisu dobili kršeći zakon, već su npr. *samo imali koristi od povrede povjerljivosti od strane trećih osoba*.⁵⁹ Odgovor na pitanje bi li bilo dopušteno korištenje npr. zvučnog dokumenta ili e-poruka koje su pribavile treće osobe i učiniti ih dostupnim, ovisit će o ocjeni prevladava li u konkretnom slučaju javni interes, ali i o razmjeru počinjene povrede zakona.⁶⁰ Međutim, i u tom slučaju treba voditi računa o tome da objavljivanje tako pribavljenih informacija ne rezultira daljnjim kršenjem zakona i ako se primjerice počini kazneno djelo odavanja tajnih podataka iz čl. 347. KZ/11 koje čini onaj tko tajne podatke koji su mu povjereni učini dostupnim neovlaštenoj osobi, kao i onaj tko

55 Prema čl. 21. st. 5. ZM-a, čl. 21. st. 4. ZM-a se ne odnosi na osobne podatke čija je tajnost propisana zakonom, na informacije o maloljetnim osobama te informacije prikupljene na nezakonit način.

56 Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 106.

57 Predstavnici medija također moraju poštovati opće zakone, posebice kazneni. U svakom je slučaju nedopustivo da novinar provaljuje u poslovni prostor radi pretrage dokumentacije tvrtke, čak i ako sumnja da su zaposlenici tvrtke počinili kazneno djelo. Također bi bilo nedopustivo da je novinar, kako bi potkrijepio svoje sumnje, dao prisluškovati domove ili telefone osumnjičenih ili dao otvarati njihova pisma kršeći povjerljivost pisama. Fechner, *Medienrecht*, 258.

58 O prikupljanju informacija na nezakoniti način bi se moglo raditi u slučajevima počinjenja kaznenih djela povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka (čl. 142. Kaznenog zakona Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., u daljnjem tekstu: KZ/11), neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškiavanja (čl. 143. KZ/11), neovlaštenog slikovnog snimanja (čl. 144. KZ/11), teške krađe (čl. 229. KZ/11), neovlaštenog pristupa računalnom sustavu (čl. 266. KZ/11) i dr.

59 U predmetu *Springer protiv Wallraffa* BVerfG (Savezni ustavni sud Njemačke) je naveo kako je objavljivanje nezakonito dobivenih informacija dopušteno samo ako se radi o pitanju koje bitno utječe na javnost i ako je kršenje zakona očito od sekundarne važnosti. Fechner, *Medienrecht*, 258.

60 Prema čl. 220a Zakona o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23. (u daljnjem tekstu: ZPP) čija je odredba unesena u ZPP izmjenama i dopunama od 11. srpnja 2022. (Narodne novine, br. 80/22.) sudska se odluka ne može temeljiti na dokazu pribavljenom na nezakoniti način (nezakonit dokaz) time da sud može rješenjem dopustiti izvođenje nezakonitog dokaza i uzeti u obzir njegov sadržaj ako ocijeni da je to potrebno kako bi se utvrdila odlučna činjenica. Prilikom odlučivanja o dopuštenosti dokaza sud će uzeti u obzir razmjer težine povrede prava zbog izvođenja nezakonitog dokaza te interesa da se u postupku pravilno i potpuno utvrdi činjenično stanje.

pribavi tajni podatak s ciljem da ga on ili druga osoba neovlašteno upotrijebi ili tko drugome učini dostupnim takav podatak u čiji je posjed došao slučajno.

Daljnja je iznimka propisana čl. 21. st. 7. ZM-a čija odredba određuje da ako je informacija autorizirana, a pojedini dijelovi sadrže očevidne uvrede ili klevete, autorizacija ne isključuje solidarnu odgovornost nakladnika i glavnog urednika, ako oni nisu postupali u dobroj vjeri. O navedenoj će odredbi biti više rečeno u nastavku ovog rada, međutim, ovdje valja navesti kako se upravo iz navedene odredbe izvodi zaključak o primarno odgovornoj osobi za objavljene autorizirane informacije.

4. PRIMARNA ODGOVORNOST ZA AUTORIZIRANE INFORMACIJE

Odgovornost za informacije objavljene unutar autoriziranog intervjua ili autorizirane informacije nije izrijekom propisana.⁶¹ Kao što smo već naveli, za štetu prouzročenu objavom informacije, u skladu sa ZM-om, u pravilu odgovara nakladnik tog medija koji za nju ipak neće odgovarati ako dokaže da je štetna informacija objavljena unutar autoriziranog intervjua. Iako ZM uređuje pitanje odgovornosti za štetu prouzročenu objavom informacije u mediju, isti zakon propisuje da se na utvrđivanje odgovornosti za naknadu štete primjenjuju propisi o obveznim odnosima, ako ZM drugačije ne određuje (čl. 21. st. 3. ZM-a), što znači da se primjenjuju i ZM i ZOO. Budući da ZM uređuje samo pitanje odgovornosti nakladnika i iznimno glavnog urednika, ocjena pitanja tko odgovara za objavljenu autoriziranu informaciju mora se temeljiti na općim pravilima o odgovornosti ZOO-a.

Iz općeg pravila prema kojem je onaj tko drugome prouzroči štetu, dužan je tu štetu naknaditi ako ne dokaže da je ona nastala bez njegove krivnje (čl. 1045. ZOO-a), iz čega proizlazi da je prvenstveno odgovoran izvor autorizirane informacije. Takav zaključak proizlazi i iz formulacije zakonske odredbe čl. 21. st. 7. ZM-a, kao i da solidarno s njim mogu odgovarati nakladnik i glavni urednik ako nisu postupali u dobroj vjeri, a pojedini dijelovi sadrže očevidne uvrede ili klevete.⁶²

5. PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI NAKLADNIKA PREMA ČL. 21. ST. 7. ZM-A

Kako bi za objavljivanje sporne informacije, uz izvor autorizirane informacije, solidarno odgovarao i nakladnik medija moraju biti kumulativno ispunjene dvije pretpostavke: 1.) da se radi o očevidnim uvredama ili klevetama te 2.) da nakladnik nije postupao u dobroj vjeri.

61 Zaštita povrijeđenog dobra može biti kaznenopravna i građanskopravna te obje stoje na raspolaganju povrijeđenoj osobi. Nikola Gavella, *Osobna prava*, 183.

62 Tome u prilog govori i pravno shvaćanje koje je izrazio Vrhovni sud RH u odluci Rev-1364/2016 od 16. siječnja 2018. prema kojem za naknadu neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti povredom časti i ugleda odgovara pored nakladnika i autor informacije.

5.1. Očividne uvrede ili klevete

Čast i dostojanstvo s jedne strane te ugled s druge strane⁶³ mogu biti ugroženi postupanjem koje najčešće kvalificiramo kao uvredu ili klevetu.⁶⁴ Svatko je dužan otprijeti povredu ovog prava osobnosti ako se radi o točnim tvrdnjama i pravičnim vrijednosnim sudovima o pitanjima od javnog interesa.⁶⁵

Uvreda je svako izražavanje omalovažavanja drugog, odnosno nepoštovanja tuđe časti, dostojanstva i ugleda. Da bi se neko ponašanje moglo ocijeniti kao uvreda mora biti riječ o gruboj nepristojnosti i/ili primitivizmu.⁶⁶ Dakle, radi se o negativnom vrijednosnom sudu o određenoj osobi. Vrijednosni sudovi su mišljenja o određenom događaju, pojavi, osobi, predmetu ili djelatnosti, a sadržani su u osvrtu, komentaru, kritici ili drugom prilogu koji ne podliježe dokazu istinitosti.⁶⁷

Kleveta je iznošenje ili pronošanje pred drugim za nekoga neistinite činjenične tvrdnje⁶⁸ koje mogu škoditi njegovoj časti ili ugledu pri čemu počinitelj zna da su one neistinite. Klevetnička izjava mora biti dana s izravnom namjerom,⁶⁹ što znači da treba biti moguće dokazati da je autor izjave bio svjestan da pripisivanjem određene neistinite činjenične tvrdnje drugome šteti njegovoj časti ili ugledu.⁷⁰ Ujedno, klevetnička izjava mora biti toliko ozbiljna da može i na temelju objektivne ocjene škoditi časti ili ugledu oklevetane osobe.⁷¹

Posebnu težinu imaju uvrede ili klevete objavljene u medijima, čija posljedica može imati veći stupanj povrede prava osobnosti.⁷² Ipak, ESLJP u brojnim odlukama upućuje da bi za primjenu čl. 8. Konvencije bilo potrebno da napad na ugled osobe postigne određenu razinu ozbiljnosti i da kao takav dovodi u pitanje osobno uživanje prava na privatni život.⁷³ Dakle, činjenične tvrdnje trebaju biti toliko jako uvredljive

63 U hrvatskoj literaturi prevladava shvaćanje da pojam časti i ugleda valja odrediti normativno. Osim normativnog shvaćanja postoji i faktično prema kojem se čast u užem smislu određuje kao subjektivni osjećaj vrijednosti, a ugled kao realno postojeća predodžba o vrijednosti pojedinca u očima drugih. Postoji i mišljenje da rješenje problema pojmovnog određenja časti i ugleda treba tražiti u kombiniranju faktičnog i normativnog shvaćanja. V. Igor Bojanić, „Kaznena djela protiv časti i ugleda *de lege lata* i moguće promjene *de lege ferenda*“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 17, br. 2 (2010): 628.

64 Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 103.

65 Alaburić, „Povreda prava osobnosti“, 65.

66 Gavella, *Osobna prava*, 174.

67 Bitno je da iz okolnosti slučaja proizlazi da nije u pitanju bezrazložni napad na nečiju osobnost, već legitimno izražavanje vrijednosnog suda (o nečijim riječima, propustima ili djelima) za koje je novinar imao razborito obrazloženje. Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 103-104.

68 Kažnjivi opseg inkriminacije sužen je isključivo na situacije kada je riječ o objektivno neistinitim činjenicama.

69 Izravna namjera postoji kada je osoba svjesna obilježja kaznenog djela kojeg hoće ili je sigurna u njihovo ostvarenje (čl. 28 st. 3. KZ/11).

70 V. Emmanuel Dreyer, *Responsabilites civiles et penales des medias. Presse. Television. Internet* (Paris: LexisNexis SA, 2011.) 113.

71 Šime Pavlović, *Kazneno pravo* (Rijeka: Libertin naklada, 2015.), 740.

72 Gavella, *Osobna prava*, 196.

73 ESLJP, *Bedat protiv Švicarske*, br. zahtjeva 56925/08 od 29. ožujka 2016; ESLJP, *Narodni list*

da njihova objava ima neizbježan izravan učinak na privatni život konkretnog pojedinca.⁷⁴

To se posebno odnosi na javne osobe koje moraju biti spremne na povećan stupanj medijske kritike. Prema njima mediji smiju primijeniti i snažan polemičan, kritički, pa čak i zajedljiv (sarkastičan) jezik. Naravno, to ne znači da je dopušteno iznositi neistine, odnosno klevete.⁷⁵ Granice kritike protiv političara moraju biti šire nego za privatne osobe. Političar svjesno stavlja sebe u ovu poziciju i zato mora imati veću toleranciju prema kritici.⁷⁶ Ne postoji pravo na anonimnost. Osoba koja se još nije pojavila u javnosti jer nije bilo događaja koji bi to zahtijevao, u pravilu ne mora očekivati medijske objave o sebi, ali slavne osobe, a u svakom slučaju političari, to moraju očekivati.⁷⁷

Zanimljivo je korištenje terminologije kaznenog prava (kleveta i uvreda umjesto povrede časti i ugleda) u odredbi koja uređuje građansku odgovornost za štetu nakladnika i glavnog urednika. Smatramo kako to upućuje da se radi o iznimci koja se može primijeniti samo u tako ozbiljnim slučajevima u kojima štetna informacija ima sva obilježja kaznenog djela klevete ili uvrede.⁷⁸ Pri tome zahtjev da se radi o „očevidnom“⁷⁹ pojačava značenje u smislu da mora biti jasno vidljivo i svakome shvatljivo da se radi o uvredama i/ili klevetama.

Bilo je izraženih stavova da bi za primjenu ove odredbe trebala postojati pravomoćna kaznena presuda, odnosno da nije moguće odlučiti o solidarnoj odgovornosti nakladnika i glavnog urednika ako ona ne postoji.⁸⁰ Međutim, ni sudska praksa nije tako protumačila odredbu te se za njezinu primjenu ne zahtijeva postojanje pravomoćne kaznene presude kojom bi (izvor autorizirane informacije) bio osuđen zbog počinjenog kaznenog djela uvrede ili klevete. Kako bi se izbjegla različita tumačenja kao i kolebanja sudske prakse, svakako bi bilo poželjno navedenu odredbu u tom smislu dopuniti i urediti.

d.d. protiv Hrvatske, br. zahtjeva 2782/12 od 8. studenoga 2018., para. 55.

74 ESLJP, Toranzo Gomez protiv Španjolske, br. zahtjeva 26922/14 od 20. studenoga 2018., para. 51.

75 U tom smislu ESLJP u predmetu *Ukrainan Media Group protiv Ukrajine*, br. zahtjeva 72713/01 od 29. ožujka 2005. navodi da su novinski članci sadržavali kritiku na račun dvoje političara koja je izražena snažnim, polemičkim i sarkastičnim jezikom. Nedvojbeno je da su političari bili uvrijeđeni i možda čak i šokirani. Međutim, izborom svog zanimanja, izložili su se zdravom kriticizmu i ocjeni. Taj sud zaključuje da takav teret moraju prihvatiti političari u demokratskom društvu.

76 ESLJP, *Lingens protiv Austrije*, br. zahtjeva 9815/82 od 8. srpnja 1986.

77 Fechner, *Medienrecht*, 74.

78 Fechner navodi da je u njemačkom pravnom sustavu zaštita osobne časti dodijeljena u građanskom pravu uz pomoć kaznenih djela časti (S 823 para 2. BGB u vezi sa SS 185 ff.StGB). *Oni čine mjerilo za obranu od klevetničkih izjava prema građanskom pravu. Međutim, negativna izjava o drugoj osobi može dovesti do štetne radnje u građanskoj parnici, čak i ako ne bi rezultirala kaznenom osudom.* Fechner, *Medienrecht*, 124.

79 Alaburić i Havkić iznose mišljenje da se kleveta može smatrati očevidnom ako činjenična tvrdnja proturječi nečem općepoznatom. Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 106.

80 Tako Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 106.

5.2. Postupanje u dobroj vjeri

Dobra vjera je načelo koje zahtijeva pravično, pošteno i korektno postupanje. U našem je obveznom pravu sinonim za načelo savjesnosti i poštenja,⁸¹ i predstavlja pravni standard čiji se sadržaj određuje od slučaja do slučaja. Ipak, ključni se pojmovi pri objašnjavanju dobre vjere kao pravnog standarda odnose na dosljedno i obzirno postupanje novinara.⁸² To znači da nakladnik, čija se dobra vjera utvrđuje kroz pravilnost postupanja njegovih novinara, nije znao niti, s obzirom na okolnosti slučaja, imao dovoljno razloga posumnjati u tvrdnje koje predstavljaju napad na ugled i čast neke osobe. Također se procjenjuje je li takvim postupanjem došlo do prekoračenja prava medija na informiranje javnosti o pitanjima od interesa za javnost, na štetu prava na ugled, čast i dostojanstvo druge osobe.

Dobra vjera se shvaća u smislu iznošenja istinitih ili dobro provjerenih informacija, a dokazana laž isključuje svaku dobru vjeru. Dobra vjera se ne svodi samo na odsutnost svijesti o klevetničkoj prirodi informacije. Kada se utvrđuje dobra vjera novinara treba provjeriti kvalitetu i pouzdanost istrage koja je prethodila objavi.⁸³ Iznimno je važno pri tome da novinar, u skladu s pravilima svoje profesije, poduzme sve što može kako bi provjerio informaciju.⁸⁴ Međutim, kada je riječ o autoriziranim informacijama ne može se novinaru (posljedično nakladniku) predbaciti nepostojanje dobre vjere samo zato što točnost svake informacije nije na taj način provjeravao.⁸⁵

Elementi o kojima ovisi procjena novinarove (nakladnikove) dobre vjere su: javni interes, vrsta informacije (radi li se o činjeničnoj tvrdnji ili vrijednosnom sudu), status osoba o kojima je riječ (radi li se o javnim ili anonimnim osobama), ponašanje i izjave samog oštećenika, provjera činjenica, omogućavanje očitovanja o spornim činjenicama zainteresiranoj strani, vrsta medija, povod i razlog objavljivanje spornih informacija,⁸⁶ a kada je riječ o autoriziranim informacijama također i relevantnost sugovornika.

81 Čl. 4. ZOO-a.

82 Županijski sud u Zagrebu, Gž-528/2021 od 30. kolovoza 2022.

83 Dreyer navodi da sudovi u Francuskoj priznaju dobru vjeru samo ako su uvjereni da je u vrijeme objave članka autor primjedbi imao dovoljno ozbiljnih elemenata za opravdano vjerovanje u njihovu istinitost. Dreyer, *Responsabilites civiles et penale*, 283.

84 Potrebno je, među ostalim, informaciju provjeriti u nekoliko neovisnih izvora, zatim pribaviti ili pokušati pribaviti isprave koje mogu ukazati na postojanje ili nepostojanje činjenice, pribaviti objavljene priloge drugih javnih glasila o istoj temi, obratiti se osobama za koje se pretpostavlja da raspoložu odgovarajućim spoznajama o temi koja se priprema. Ako na temelju tako provedenog istraživanja novinar zaključi da je činjenična tvrdnja istinita, smatrat će se da je imao osnovani razlog povjerovati u istinitost informacije, iako tu istinitost ne može pouzdano dokazati. Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 95.

85 Županijski sud u Zagrebu, Gž-406/2019 od 1. lipnja 2022.

86 Kao postupanje koje nije u dobroj vjeri ocijenjeno je primjerice: kada izjava obaju strana nije prenesena na jednak način te je dio izjave koji sadrži klevetničke navode izvučen iz teksta i uobličen u naslov (Županijski sud u Rijeci, Gž-2430/2021 od 6. prosinca 2023.), kada je uvredljiv i neistinit navod sadržan u samom pitanju novinara (Županijski sud u Puli – Pola, Gž-1178/2019 od 7. prosinca 2020.), kada činjenične tvrdnje nisu potkrijepljene nikakvom razumnom argumentacijom niti je autor kontaktirao tužiteljicu (Županijski sud u Zagrebu, Gž-528/2021 od 30. kolovoza 2022.).

Temeljni je kriterij utvrđivanja granice slobode izražavanja prema pravu na poštivanje privatnosti u demokratskim državama opravdani interes javnosti.⁸⁷ Opravdanim se interesom javnosti ne smatra obična znatiželja i zanimljivost za javnost, već on može postojati samo ako je informacija u vezi s nekim javnim događajem, javnom djelatnošću ili javnim životom osobe. U protivnom je riječ o neopravdanom i nedopuštenom zadiranju u nečiju privatnost.⁸⁸

5.3. Dobra vjera prilikom emisija u prijenosu uživo

U žargonu se televizijske redakcije koristi izraz „živo uključenje“. Taj izraz, iako nedovoljno precizan, koristi se kako bi se slikovito prikazalo razlikovanje od ostalih dijelova informativne emisije koji su bili unaprijed snimljeni i montirani. Često se za taj novinarski oblik koristi i engleski izraz *live* (uživo).⁸⁹ Upravo je objavljivanje intervjua uživo, koji može uključivati i nedopuštene informacije, najveći izazov kod pitanja odgovornosti za informacije koje su izrekle druge osobe. U pravilu ne postoji odgovornost medija za nedopuštene informacije koje su izrečene u izjavi ili intervjuu tijekom emisije u prijenosu uživo na radiju ili televiziji (prijenos nekog događaja, emisija u studiju, kontakt emisija).⁹⁰ Posebno jer je riječ o izjavi druge osobe koja se objavljuje u trenutku kada se i daje, dakle bez mogućnosti prethodne kontrole. Međutim, odredba čl. 21. st. 7. ZM-a ne isključuje mogućnost da se i u takvim slučajevima utvrdi odgovornost nakladnika ili glavnog urednika solidarno s osobom koja je izjavu/intervju dala.⁹¹

Tada je iznimno važno utvrditi je li novinar postupao u dobroj vjeri.⁹² Kao dio

87 Ponekad će objavljivanje informacija iz privatnog života biti neprimjereno iako postoji prevladavajući interes javnosti za informacijom. Radi se o objavama koje se vrše na neprimjeren način. Pri tome ne postoji opće pravilo: nekada će biti primjeren jedino najblaži način, tj. onaj koji je dovoljan da se ostvari interes, a da se osobnom dobru najmanje naštetiti, a nekada će biti primjeren i način izvještavanja koji nije najblaži za pojedinca. Julijano Dropulić, *Pravo na privatni život i duševni integritet* (Zagreb: Vizura, 2002.), 140.

88 Alaburić i Havkić, *Zakon o javnom priopćavanju*, 33.

89 U javljanju uživo novinar ukratko izvještava o zbivanju, donosi nove informacije, dovodi pred kameru gosta koji gledateljima dodatno objašnjava što se događalo ili što se događa. Nekad je samo pojavljivanje novinara u „standapu“, koji se izravno obraća gledateljima i izvještava uživo, bilo znak da se događa nešto važno, iznimno, izvanredno. Tena Perišin, „Televizijske vijesti“, *Medianali: međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima* 2, br. 3 (2008): 125.

90 Vodinić, *Pravo masmedija*, 83.

91 Francuski pravni sustav kod povreda izvršenih u medijima prvenstveno predviđa kaznenu odgovornost. Komentari emitirani uživo ostaju odgovornost njihova autora. Urednik izdanja će biti kazneno gonjen kao glavni autor kada je inkriminirana poruka bila predmet snimanja prije svoje javne objave (čl. 93/3 Zakona br. 82-652 od 29. srpnja 1982.). Čak i kada se urednik izdanja goni kao glavni autor, autor spornih izjava može se kazneno goniti kao pomagač (i snositi iste kazne). U takvom slučaju prethodno snimanje omogućilo je kontrolu i stoga odobrenje sadržaja prije njegova emitiranja. Međutim, to se odnosi na kaznenu, a ne na građanskopravnu odgovornost. V. u: Dreyer, *Responsabilites civiles et penales*, 233-234.

92 Utvrđeno je da novinar nije mogao znati što će intervjuirana osoba iskazati i da će uopće spomenuti ime tužitelja, dakle radilo se o intervjuu na koji novinar nije mogao utjecati, prema tome je pravilno isključena odgovornost nakladnika za počinjenu štetu za koju je isključivo

dobre vjere uz dobru pripremu za intervju tražilo se i distanciranje od izjavljenih uvreda ili kleveta. Distanciranje od objavljene tuđe nedopuštene tvrdnje medij može provesti na razne načine ukazujući da se radi o citatu, osporavajući njezinu istinitost, kritikom tvrdnje i dr. Ako se medij, na bilo koji način pridružio tuđoj nedopuštenoj informaciji koju je objavio (primjerice svojim komentarom, redakcijskom opremom, podnaslovom koji potječe od medija i sl.), smatra se da je objavljena nedopuštena informacija njegova vlastita.⁹³

Međutim, ESLJP navodi da *opći zahtjev da se novinari sustavno i formalno distanciraju od sadržaja citata koji bi mogao uvrijediti ili provocirati druge ili naštetiti njihovom ugledu nije spojiv s ulogom tiska da informira o aktualnim događajima, mišljenjima i idejama.*⁹⁴

Ipak, to ne znači da se u tim slučajevima u potpunosti isključuje mogućnost postojanja odgovornosti nakladnika. Nakladnik može biti sankcioniran za objavljivanje informacija uz poštivanje zahtjeva iz čl. 10. st. 2. Konvencije, čak i ako se osobno nije pridružio izraženim mišljenjima. Nakladnik pridonosi pružanju potpore izražavanju mišljenja autora koje on objavljuje, stoga ne samo da u potpunosti sudjeluje u slobodi izražavanja, već također on dijeli „dužnosti i odgovornosti“.⁹⁵ Stoga je važno utvrditi ponašanje novinara prilikom intervjuja kako bi se utvrdilo je li dosljedno poduzimao mjere opreza, odnosno je li postupao u dobroj vjeri.⁹⁶

5.4. Primjena načela izraženih u odlukama ESLJP-a

Obveza je nacionalnog suda odredbe domaćih propisa tumačiti i primjenjivati u skladu s Konvencijom, što znači da je sud u svakom slučaju dužan provesti valjan i cjeloviti test nužnosti u smislu ranije izloženih kriterija koji su se ustalili kroz praksu ESLJP-a, koja je prihvatio i Ustavni sud RH.⁹⁷ Potrebno je dostatno ocijeniti razmjernost (eventualne) povrede prava zajamčenih čl. 8. i čl. 10. Konvencije u svakom konkretnom slučaju, tako i kod primjene odredbe čl. 21. st. 7. ZM-a. Pri tome ne bi trebalo biti sporno da se navedenom odredbom štite prava određene osobe samo u slučajevima osobito jake povrede koja bi mogla odgovarati onim slučajevima kada ni ESLJP ne daje prednost slobodi izražavanja.

Međutim, za ovaj je rad bitno pitanje smatra li se da je sloboda izražavanja navedenom odredbom čl. 21. st. 7. ZM-a ugrožena samo iz razloga što može dovesti do odgovornosti nakladnika (i/ili glavnog urednika) za izjave koje su dale druge osobe. ESLJP navodi da izvještavanje temeljeno na intervjuima, predstavlja jedno

odgovorna i koju je počinila intervjuirana osoba iznošenjem navedenih navoda za tužitelja, a da nije dokazala da bi ti navodi bili istiniti. Županijski sud u Puli – Pola, Gž-490/2019 od 27. siječnja 2020.

93 Vodinečić, *Pravo masmedija*, 83.

94 ESLJP, Thoma protiv Luksemburga, br. zahtjeva 38432/97 od 29. ožujka 2001.

95 ESLJP, Orban protiv Francuske, br. zahtjeva 20985/05 od 15. siječnja 2009.

96 *Novinari nemaju pravo bez ikakvih posljedica neprovjerenim informacijama manipulirati javnošću, iznositi površne vijesti i/ili vijesti sumnjiva porijekla.* Županijski sud u Zagrebu, Gž-406/2019 od 15. veljače 2019.

97 Vrhovni sud RH, Rev-627/2023 od 6. veljače 2024.

od najvažnijih sredstava koje omogućuje tisku ispunjavanje njegove životne zadaće javnog „psa čuvara“. Kažnjavanje novinara zbog pomaganja u širenju izjava drugih osoba posredstvom intervjua, ozbiljno bi omelo tisak u pridonosenju javnoj raspravi o pitanjima od javnog interesa, pa se ne može podržati osim ako za to ne postoje osobito jaki razlozi.⁹⁸

Dakle, odgovornost nakladnika u tim slučajevima nije ni unaprijed isključena ni zabranjena. Ovisi o utvrđivanju postojanja osobito jakih razloga koji bi to opravdali. Praksa ESLJP-a ukazuje da jaki razlog ne bi bio npr. nedostatak sustavnog i formalnog distanciranja,⁹⁹ ali ni činjenica da prilog nije eksplicitno upozorio na nemoralnost, opasnosti i nezakonitosti promicanja rasne mržnje. Međutim, pri tome se vodi računa o postojanju elemenata protuteže (*voditelj ev uvod i ponašanje tijekom intervjua jasno su ga razdvajali od intervjuiranih osoba, također je odbio neke rasističke izjave i dr.*) i prirodnih ograničenja da se ti elementi iznesu u kratkom prilogu u sklopu dužeg programa, kao i diskrecijskog prava novinara da odluči o obliku prezentacije.¹⁰⁰ Ipak, izričito pridruživanje tuđim nedopuštenim izjavama ili poticanje na njihovo izjavljivanje trebalo bi predstavljati osobito jaki razlog koji bi omogućio odgovornost nakladnika.

Jasno je da je iznimno bitno u svakom konkretnom slučaju utvrditi na koji je način prilog pripremljen, kontekst u kojem je emitiran i svrhu programa. Također je bitno je li novinar pokušao uspostaviti ravnotežu u odnosu na iznesene tvrdnje. Stoga se ne bi moglo zaključiti da je primjena odredbe čl. 21. st. 7. ZM-a unaprijed isključena pozivanjem na praksu ESLJP-a, samo iz razloga što predviđa odgovornost medija za izjave drugih osoba, čak ni kada se radi o intervjuima u prijenosu uživo. Okolnosti svakog konkretnog slučaja, a nakon provođenja „testa razmjernosti“ mogu dovesti do drugačije odluke, koja nužno mora biti valjano obrazložena.

6. POSEBNO O ODGOVORNOSTI GLAVNOG UREDNIKA

Novine i druga povremena izdanja, radijske i televizijske postaje, te programi novinskih agencija moraju imati glavnog urednika kojeg imenuje i razrješava nakladnik (čl. 24. st. 1. ZM-a). Iako je tom odredbom propisano da je glavni urednik odgovoran, u skladu sa ZM-om, za sve objavljene informacije, što se odnosi i na uredničku obradu objavljene informacije (izbor naslova, podnaslova, teksta ispod fotografije i sl.), ona ne uređuje pitanje odgovornosti za štetu nego pravni položaj glavnog urednika.¹⁰¹

Kada se ne radi o autoriziranoj informaciji nema odgovornosti glavnog urednika, već je za naknadu neimovinske štete isključivo odgovoran nakladnik. Glavni urednik ne odgovara ni primjenom općih pravila ZOO-a, jer ZM ne upućuje

98 U konkretnom se slučaju radilo o kazenoj osudi novinara zbog navodnog pomaganja u širenju rasističkih izjava i poticanja na takve izjave tijekom televizijskog intervjua s pripadnicima jedne radikalno desničarske grupe mladeži. ESLJP, Jersild protiv Danske, br. zahtjeva 15890/89 od 23. rujna 1994.

99 ESLJP, Thoma protiv Luksemburga.

100 ESLJP, Jersild protiv Danske.

101 Vrhovni sud RH, Rev-2757/2011 od 27. ožujka 2012.

na takvu odgovornost glavnog urednika za naknadu neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti objavom neistinitih informacija u mediju.¹⁰² Odgovornost glavnog urednika za štetu propisana je samo odredbom čl. 21. st. 7. ZM-a i to solidarna odgovornost zajedno uz nakladnika.¹⁰³ S obzirom na propisanu odgovornost nakladnika koji je ujedno i poslodavac glavnog urednika, nejasno je zašto je ovom odredbom posebno predviđena solidarna odgovornost glavnog urednika.¹⁰⁴

Odgovornost glavnog urednika prema ZOO-u eventualno bi mogla postojati primjenom pravila o odgovornosti za drugoga. Glavni urednik je zaposlen kod nakladnika, stoga radi se o odgovornosti nakladnika za osobe koje sudjeluju u procesu objavljivanja informacija u mediju. Prema pravilima o odgovornosti za drugoga, za štetu koju radnik u radu ili u vezi s radom prouzroči trećoj osobi odgovara poslodavac kod kojega je radnik radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako dokaže da su postojali razlozi koji isključuju odgovornost radnika (čl. 1061. st. 1. ZOO-a). Trećoj osobi ponajprije odgovara poslodavac čime se ojačava pravni položaj oštećenika, jer

102 Županijski sud u Puli – Pola, Gž-452/2022 od 8. srpnja 2022.

103 Osim u odredbi čl. 24. st. 2. ZM-a, odgovornost glavnog urednika propisana je i u odredbi čl. 29. st. 2. ZM-a za programski sadržaj kojem je smisao promijenjen u postupku uredničke obrade i koji je objavljen pod imenom autora bez njegova pristanka. Iako je u čl. 29. st. 3. ZM-a navedeno da autor može zahtijevati naknadu štete ako mu je programskim sadržajem koji je objavljen pod njegovim imenom bez njegova pristanka povrijeđen ugled, ne bi trebalo zaključiti da se ta tužba podnosi protiv glavnog urednika.

104 Zanimljivo je primijetiti da je i u Republici Hrvatskoj postojala, tzv. kaskadna odgovornost glavnog urednika za sadržaj tekstova koje su napisali drugi novinari, a koja je bila predviđena čl. 48. KZ/97, Narodne novine, br. 110/97., 27/98., 50/00., 84/05., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. (u daljnjem tekstu: KZ/97) i to ako je autor bio nepoznat, ako je objavljena bez pristanka autora ili su postojale stvarne ili pravne smetnje za pokretanje kaznenog postupka protiv autora. Ta je odredba brisana Zakonom o izmjenama i dopunama KZ/97 od 1. listopada 2004., Narodne novine, br. 105/04. Iz navedenog slijedi da je bila na snazi u vrijeme stupanja na snagu ZM-a pa je to mogući razlog zbog kojeg je u ZM unesena odredba o odgovornosti glavnog urednika. Razlozi za unošenje odredbe čl. 48. u KZ/97 bili su ti što je kazneni zakonik polazio od individualne kaznene odgovornosti i kažnjivosti fizičkih osoba te prije donošenja Zakona o odgovornosti pravih osoba za kaznena djela, Narodne novine, br. 151/03., 110/07., 45/11., 143/12., 114/22., 114/23. koji je stupio na snagu 24. ožujka 2004. godine, nije bila moguća kaznena odgovornost pravne osobe (v. više u: Zlata Đurđević, „Kaznena odgovornost i kazneni postupak prema pravnim osobama u Republici Hrvatskoj“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 10, br. 2 (2003): 720.). Stoga, u slučajevima nepoznatog autora ili objave bez pristanka autora ne bi postojala osoba odgovorna za počinjeno kazneno djelo. Prema danas važećim pravilima moguća je kaznena odgovornost nakladnika kao pravne osobe koja se može kazniti za kazneno djelo odgovorne osobe kojoj je povjerenom obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe i ako je do počinjenja kaznenog djela došlo zbog propuštanja nadzora ili kontrole odgovorne osobe koja vodi poslove pravne osobe. U tom se slučaju odgovornost pravne osobe temelji na krivnji odgovorne osobe (čl. 3. i 5. Zakona o odgovornosti pravih osoba za kaznena djela). Pri tome je bitno da je odgovorna osoba u pravnoj osobi počinila kazneno djelo kojim je povrijeđena neka dužnost pravne osobe ili je njime pravna osoba ostvarila ili trebala ostvariti protupravnu imovinsku korist. Upravo primjena tih kriterija predstavlja onu uzročnu vezu između kaznenog djela i prave osobe i samo ako oni postoje, kazneno djelo odgovorne osobe može se uračunati pravnoj osobi.

on kao dužnika dobiva osobu za koju treba očekivati da je ekonomski snažnija od radnika (štetnika), pa će oštećenik od nje lakše ostvariti naknadu štete.¹⁰⁵ Primjenom tih pravila, odgovornost glavnog urednika bi mogla postojati samo ako je štetu prouzročio namjerno, budući da oštećenik u tom slučaju ima pravo izbora hoće li popravljati štetu zahtijevati samo od poslodavca, samo od radnika ili će zahtjev uputiti obojici (čl. 43. i čl. 1107. ZOO-a).

Međutim, odredba čl. 21. st. 7. ZM-a solidarnu odgovornost glavnog urednika uvjetuje ispunjenjem pretpostavki objave očevidnih uvreda ili kleveta uz nepostupanje u dobroj vjeri.¹⁰⁶ Samo pod uvjetom da se u primjeni navedene odredbe u svakom slučaju utvrđuje ima li objava sporne informacije sve elemente kaznenog djela klevete ili uvrede, što uključuje i utvrđivanje postojanja namjere, moglo bi se zaključiti da položaj glavnog urednika nije pogoršan ZM-om u odnosu na odredbe ZOO-a. Dostupna sudska praksa ukazuje na to da se postojanje namjere kod glavnog urednika u pravilu ne utvrđuje, stoga je u tom smislu položaj glavnog urednika kao radnika nakladnika lošiji u odnosu na druge radnike čija je odgovornost propisana ZOO-om. Postupci protiv glavnog urednika¹⁰⁷ vrlo su rijetki te prevladavaju postupci protiv nakladnika što je u skladu s osnovnom intencijom ZM-a. Stoga bi bilo oportuno glavnog urednika izostaviti iz odredbe čl. 21. st. 7. ZM-a.¹⁰⁸ Dodatno opterećivanje glavnog urednika odgovornošću za štetu moglo bi dovesti do preklapanja pravnih obveza i potencijalnog pravnog nesklada.

7. ZAKLJUČAK

Odgovornost medija za autorizirane informacije postavlja granice i izazove koji se nalaze u središtu pravne i društvene dinamike između slobode izražavanja i zaštite osobnih prava. Načelo prema kojem nakladnici i urednici u pravilu nisu odgovorni za autorizirane intervjuje temelji se u potrebi zaštite slobode medija, koja je ključna za demokratski dijalog i informiranje javnosti. Međutim, uvođenje mogućnosti njihove odgovornosti pod jasno definiranim uvjetima odražava nastojanje zakonodavca i sudova da spriječe zloupotrebu te osiguraju pravičnu ravnotežu između sukobljenih prava. Granice slobode medija ne smiju biti neprobojna barijera koja omogućuje neodgovorno iznošenje neistina ili uvreda pod okriljem autoriziranih informacija.

¹⁰⁵ Ivica Crnić, *Odštetno pravo* (Zagreb: Zgombić i partneri, 2008.), 401.

¹⁰⁶ *Postupanje u dobroj vjeri bi postojalo da je glavni urednik prije objave spornog članka poduzeo mjere radi provjere istinitosti objavljenih informacija, pored čega je po svom položaju bio dužan paziti i da objavljeni sadržaji ne predstavljaju uvredljive tvrdnje za osobu na koju se tekst informacije odnosi. II tuženik svoj posao glavnog urednika nije obavljao u skladu sa zakonskim obvezama koje u objavi informacijama glavnom uredniku nameće ZM i novinarska etika.* Županijski sud u Slavonskom Brodu, Stalna služba Požege, Gž-874/2019 od 25. kolovoza 2020.

¹⁰⁷ Pregledom odluka donesenih od stupanja na snagu ZM-a pa do 30. studenoga 2024. godine u medijskim sporovima na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu utvrđeno je da je u tom razdoblju doneseno 308 presuda, ali samo u dva slučaja tuženi su bili glavni urednici i to ne samostalno, već solidarno uz nakladnika.

¹⁰⁸ Iako se u nekim pravnim sustavima glavnom uredniku pripisuje odgovornost, takva regulacija često proizlazi iz različitih povijesnih, pravnih i društvenih okolnosti.

S druge strane, preširoka odgovornost nakladnika i urednika može rezultirati autocenzurom i narušavanjem temeljnih funkcija medija. Izazov leži u pronalaženju pravnog okvira koji omogućuje odgovornost samo u iznimnim situacijama, dakle kada je nakladnik imao razuman razlog sumnjati u zakonitost, istinitost ili relevantnost autoriziranog sadržaja.

Etika u novinarstvu nalaže da se intervjui u prijenosu uživo pripremaju s jasnim smjernicama za goste, no čak i uz najdetaljniju pripremu nepredvidive situacije ostaju dio svakodnevne prakse. Ovo potonje nije samo pravno, već je i društveno pitanje. Odgovornost za nedopuštene informacije izrečene u intervjuiima u prijenosu uživo odražava širu dilemu: može li društvo u doba digitalizacije balansirati brzinu i slobodu izražavanja s potrebnom zaštitom privatnosti i točnosti. Sve je jasnije da ovaj izazov zahtijeva interdisciplinarni pristup u kojem se pravo, tehnologija i etika prepleću kako bi se oblikovala rješenja za budućnost.

Sudska praksa ESLJP-a naglašava važnost procjene proporcionalnosti u svakom pojedinom slučaju što zahtijeva uzimanje u obzir specifičnosti konteksta, prirode sadržaja i javnog interesa. Time se sprječavaju zloupotrebe, poput korištenja autoriziranih intervjua za plasiranje kleveta i uvreda, dok se oštećenim stranama osigurava učinkovita pravna zaštita. Odgovornost medija za autorizirane informacije trebala bi biti iznimka, a ne pravilo, uz jasne kriterije koji omogućuju zaštitu osobnih prava bez narušavanja medijskih sloboda. Pravilno tumačenje i primjena zakonodavnih odredbi te dosljedna sudska praksa ključni su za očuvanje povjerenja u medije i njihovu demokratsku ulogu. U tom smislu, izazov nije samo definiranje pravnih granica odgovornosti, već i osiguranje pravne sigurnosti i predvidljivosti koje omogućuju ravnotežu između slobode izražavanja i zaštite osobnog dostojanstva.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Alaburić, Vesna. „Povreda prava osobnosti informacijama u medijima“. U: *Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povrede prava osobnosti*, ur. Petar Klarić, 3-72. Zagreb: Narodne novine, 2006.
2. Alaburić, Vesna. „Sloboda misli, mišljenja, izražavanja i informiranja“. *Hrvatska pravna revija* 3, br. 6 (2003): 1-14.
3. Alaburić, Vesna i Emil Havkić. *Zakon o javnom priopćavanju*. Zagreb: VIV inženjering, 2000.
4. Abramović, Andrej. „Odgovornost za štetu nastalu objavom informacije“. *Hrvatska pravna revija* 4, br. 6 (2004): 32-42.
5. Boban, Marija. „Pravo na privatnost i pravo na pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu“. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 49, br. 3 (2012): 575-598.
6. Bojanić, Igor. „Kaznena djela protiv časti i ugleda *de lege lata* i moguće promjene *de lege ferenda*“. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 17, br. 2 (2010): 625-640.
7. Crnić, Ivica. *Odštetno pravo*. Zagreb: Zgombić i partneri, 2008.
8. Derieux, Emmanuel. *Le droit des medias*. Paris: Dalloz, 2019.
9. Dreyer, Emmanuel. *Responsabilites civiles et penale des medias. Presse. Television. Internet*. Paris: LexisNexis SA, 2011.
10. Dropulić, Julijano. *Pravo na privatni život i duševni integritet*. Zagreb: Vizura, 2002.

11. Đurđević, Zlata. „Kaznena odgovornost i kazneni postupak prema pravnim osobama u Republici Hrvatskoj“. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 10, br. 2 (2003): 719-770.
12. Elijaš, Dragan, Sandra Marković i Sanja Trgovac. „Pravo na pristup sudu kao aspekt prava na pravično suđenje“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 37, br. 1 (2016): 385-421.
13. Fechner, Frank. *Medienrecht*. Tübingen: UTB, 2021.
14. Galiot, Mijo i Vanesa Brizić Bahun. „Novinari kao odgovorne osobe kod povrede časti i ugleda“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 45, br. 1 (2024): 179-207.
15. Gavella, Nikola. *Osobna prava*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2000.
16. Jakovina, Dražen. „Odgovornost nakladnika za štetu“. U: *Odgovornost za štetu*, ur. Marica Kuzmić, 166-188. Zagreb: Inženjerski biro, 2004.
17. Pavlović, Šime. *Kazneno pravo*. Rijeka: Libertin naklada, 2015.
18. Perišin, Tena. „Televizijske vijesti“. *Medianali: međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima* 2, br. 3 (2008): 99-126.
19. Petersen, Jens. *Medienrecht*. München: Verlag C.H. Beck, 2010.
20. Radolović, Aldo. „Odnos prava osobnosti i medijskog prava“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 28, br. 1 (2007): 1-49.
21. Skoko, Božo i Denis Bajš. „Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda“. *Politička misao* 44, br. 1 (2007): 93-116.
22. Šarin, Duška. „Aspekti prava na pravično suđenje – pravo na pristup sudu kroz jurisprudenciju Ustavnog suda Republike Hrvatske“. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 53, br. 3 (2016): 729-762.
23. Vodinelić, Vladimir. *Pravo masmedija*. Beograd: Fakultet za poslovno pravo u Beogradu, 2003.
24. Zencovich, Vincenzo Zeno. *Alcune ragioni per sopprimere la liberta di stampa*. Roma: Gius. Laterza & Figli Spa, 1995.

Pravni propisi:

1. Kazneni zakon, Narodne novine, br. 110/97., 27/98., 50/00., 84/05., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11.
2. Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23.
3. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 1/06.
4. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/ EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), SL L 119, 04.05.2015.
5. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14.
6. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 130/20., 80/22.
7. Zakon o javnom informiranju, Narodne novine, br. 22/92.
8. Zakon o javnom priopćavanju, Narodne novine, br. 83/96., 105/97., 143/98., 20/00., 96/01., 69/03.
9. Zakon o medijima, Narodne novine, br. 59/04., 84/11., 81/13., 114/22.
10. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22.

11. Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Narodne novine, br. 151/03., 110/07., 45/11., 143/12., 114/22., 114/23.
12. Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23.
13. Zakon o provedbi Opće Uredbe o zaštiti podataka, Narodne novine, br. 42/18.

Sudska praksa:

1. ESLJP, Axel Springer AG protiv Njemačke, br. zahtjeva 39954/08 od 7. veljače 2012.
2. ESLJP, Bedat protiv Švicarske, br. zahtjeva 56925/08 od 29. ožujka 2016.
3. ESLJP, Delfi AS protiv Estonije, br. zahtjeva 64569/09 od 16. lipnja 2015.
4. ESLJP, Jersild protiv Danske, br. zahtjeva 15890/89 od 23. rujna 1994.
5. ESLJP, Lingens protiv Austrije, br. zahtjeva 9815/82 od 8. srpnja 1986.
6. ESLJP, Mesić protiv Hrvatske (br. 2), br. zahtjeva 45066/17 od 30. svibnja 2023.
7. ESLJP, Narodni list d.d. protiv Hrvatske, br. zahtjeva 2782/12 od 8. studenoga 2018.
8. ESLJP, Orban protiv Francuske, br. zahtjeva 20985/05 od 15. siječnja 2009.
9. ESLJP, Pedersen i Baadsgaard protiv Danske, br. zahtjeva 49017/99 od 17. prosinca 2004.
10. ESLJP, Petrie protiv Italije, br. zahtjeva 25322/12 od 18. svibnja 2017.
11. ESLJP, Sanchez Cardenas protiv Norveške, br. zahtjeva 12148/03 od 4. listopada 2007.
12. ESLJP, Stojanović protiv Hrvatske, br. zahtjeva 23160/09 od 19. rujna 2013.
13. ESLJP, Stoll protiv Švicarske, br. zahtjeva 69698/01 od 10. prosinca 2007.
14. ESLJP, Thoma protiv Luksemburga, br. zahtjeva 38432/97 od 29. ožujka 2001.
15. ESLJP, Toranzo Gomez protiv Španjolske, br. zahtjeva 26922/14 od 20. studenoga 2018.
16. ESLJP, Ukrainian Media Group protiv Ukrajine, br. zahtjeva 72713/01 od 29. ožujka 2005.
17. ESLJP, Von Hannover protiv Njemačke (br. 2), br. zahtjeva 40660/08 i 60641/08 od 7. veljače 2012.
18. ESLJP, Zubac protiv Hrvatske, br. zahtjeva 40160/12 od 5. travnja 2018.
19. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-2256/2003 od 5. srpnja 2007.
20. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-2466/2017 od 23. listopada 2019.
21. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-4057/2013 od 17. rujna 2014.
22. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-74/2005 od 1. lipnja 2005.
23. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-627/2023 od 6. veljače 2024.
24. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1364/2016 od 16. siječnja 2018.
25. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2757/2011 od 27. ožujka 2012.
26. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-5017/2019 od 1. lipnja 2022.
27. Županijski sud u Dubrovniku, Gž-280/2016 od 18. srpnja 2018.
28. Županijski sud u Dubrovniku, Gž-556/2019 od 16. veljače 2022.
29. Županijski sud u Dubrovniku, Gž-631/2016 od 5. prosinca 2018.
30. Županijski sud u Puli – Pola, Gž-452/2022 od 8. srpnja 2022.
31. Županijski sud u Puli – Pola, Gž-490/2019 od 27. siječnja 2020.
32. Županijski sud u Puli – Pola, Gž-1178/2019 od 7. prosinca 2020.
33. Županijski sud u Rijeci, Gž-2430/2021 od 6. prosinca 2023.
34. Županijski sud u Slavonskom Brodu, Gž-874/2019 od 25. kolovoza 2020.
35. Županijski sud u Splitu, Gž-743/2022 od 15. lipnja 2022.
36. Županijski sud u Zagrebu, Gž-406/2019 od 1. lipnja 2022.
37. Županijski sud u Zagrebu, Gž-528/2021 od 30. kolovoza 2022.
38. Županijski sud u Zagrebu, Gž-750/2023 od 19. ožujka 2024.

Mrežne stranice:

1. Uzelac, Alan. *Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu*. Pristup 30. studenoga 2024. <https://echr.pravo.unizg.hr/materijali/Uzelac-Hrvatsko%20pravo%20i%20cl%206%20ECHR.pdf>
2. Verović, Josipa. *Pretjerani pravni formalizam kao povreda prava na pošteno suđenje*. Pristup 26. studenoga 2024. <https://iusifo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2022B1713>

Mijo Galiot*
Vanesa Brzić Bahun**

Summary

MEDIA RESPONSIBILITY TO AUTHORISE INFORMATION: LIMITS AND CHALLENGES

This paper addresses the responsibility to authorise information that has the potential to harm third persons, as a specific category of media content. The introduction analyses the legal concepts of authorisation, its legal applications, and the range of practices within court practice. The central topic of the paper is the responsibility of the publisher to authorise information, the identification of the primarily responsible persons, and exceptions to general rules. Particular emphasis is placed on Article 21(7) of the Media Act, focusing on the assumption of responsibility by the publisher and editor-in-chief. The alignment of these provisions with the legal standards of the European Court of Human Rights is considered, and problematic areas of the legal text are indicated, particularly in the sections applying criminal law terminology and in reference to the editor-in-chief. The conclusion is that there is a need to amend legislation to achieve greater consistency in practice and alignment with the European legal standard.

Keywords: *authorised information; interview; interviewed persons; publisher responsibility; editor-in-chief.*

* Mijo Galiot, Ph.D., Nominal title of Assistant Professor, University of Split, Study Division Communication and Media, Judge, Municipal Court in Split; galiot1305@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4835-0555>.

** Vanesa Brzić Bahun, dipl. iur., Judge, Municipal Civil Court in Zagreb; vanesa.brzic@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0519-1232>.